

رابطه تنظیم هیجانی والدین و مهارت اجتماعی فرزندان با توجه به نقش واسطه ای شیوه برخورد والدین با هیجان های منفی فرزندان

The relationship between parents' emotional regulation and children's social skills, considering the mediating role of parents' coping styles with children's negative emotions

Dr. Alireza sharifi ardani*

PhD in Educational Psychology, Department of psychology and Educational Science, University of Shiraz, Shiraz, Iran.
sharifardani88@gmail.com

Fatemeh Ghahvehchi-Alhosseini

MSc student in Positive Islamic psychology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University of Yazd, Yazd, Iran.

Marzieh Asnanasharieh

MSc in School Counseling, Department of Counseling, Islamic Azad University, Ardakan Branch, Yazd, Iran.

Mehdi Tavallaei

Assistant Professor, Department of Psychology & Educational Science, Faculty of Humanities. Imam Javad University College, Yazd, Iran.

Rayyan Rajabi

MSc. in general Psychology, lecturer of the Department of Psychology & Educational Science, Faculty of Humanities. Imam Javad University College, Yazd, Iran.

دکتر علیرضا شریفی اردانی (نویسنده مسئول)

دکترای روان شناسی تربیتی، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

فاطمه قهوه چی الحسینی

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی اسلامی گرایش مثبت گرا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد، یزد، ایران.

مرضیه اثنان عشریه

کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردکان، یزد، ایران.

دکتر مهدی تولائی

استادیار، گروه روانشناسی و علوم تربیتی، موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران.

ریان رجبی

کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، مدرس گروه روانشناسی و علوم تربیتی موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، تعیین نقش واسطه ای شیوه برخورد والدین با هیجان های منفی فرزندان در رابطه بین تنظیم هیجانی در تبیین مهارت اجتماعی فرزندان بود. پژوهش از نوع توصیفی -همبستگی بود. جامعه آماری والدین دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بودند. حجم نمونه ۳۰۰ نفر و با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند که ۲۸۶ نفر پرسشنامه ها را تکمیل کردند. ابزار پژوهش پرسشنامه های مهارت های اجتماعی (SSRS) (گرشام و الیوت، ۱۹۹۰)، مشکلات در نظم بخشی هیجانی (DERS) (Gratz & Roemer, 2004)، And Coping With Children's Negative Emotions Scale (CCNES) (Fabbes et al. 1990). The structural equation method and PLS-SEM3 software were used to analyze the data. The findings showed that emotional regulation has a direct and positive relationship with children's social skills ($p=0.001$, $\beta=0.39$). Emotional regulation has a direct and positive relationship with non-supportive practices ($\beta=0.32$, $p=0.4$). Supportive coping methods had a direct and positive relationship with social skills ($\beta=0.33$, $p=0.001$), but non-supportive methods had a direct and negative relationship with children's social skills (-0.19). β , $p=0.01$). Emotion regulation was indirectly and negatively related to children's social skills through non-supportive coping methods ($\beta=-0.07$, $p=0.03$). The results of the present study showed that children's social skills are influenced by parents' emotional regulation and CCNE.

تنظیم هیجان، رابطه مستقیم و مثبت با مهارت اجتماعی فرزندان ($\beta=0.39$, $p=0.001$)، تنظیم هیجانی رابطه مستقیم و مثبت با شیوه های غیر حمایتی ($\beta=0.32$, $p=0.4$)، شیوه های حمایتی برخورد رابطه مستقیم و مثبت با مهارت اجتماعی ($\beta=0.33$, $p=0.001$)، اما شیوه های غیر حمایتی رابطه مستقیم و منفی با مهارت اجتماعی فرزندان ($\beta=-0.19$, $p=0.01$) داشت. تنظیم هیجان به طور غیر مستقیم و منفی، با واسطه ای شیوه های غیر حمایتی برخورد ($\beta=-0.07$, $p=0.03$)، با مهارت اجتماعی فرزندان رابطه داشت. مدل از برازش مطلوبی برخوردار است. نتایج پژوهش حاضر نشان داد مهارت اجتماعی فرزندان تحت تأثیر تنظیم هیجانی و همچنین شیوه های برخورد والدین با هیجان های منفی فرزندان قرار دارد.

واژه های کلیدی: تنظیم هیجان، اجتماعی سازی هیجانی، شیوه های برخورد با هیجانات منفی کودکان، مهارت اجتماعی.

Keywords: emotion regulation, Emotional socialization, parents' coping styles with children's negative emotions, social skills.

اجتماعی شدن فرآیندی است که از لحظه تولد کودک شروع می شود، زمانی که او را لباس می پوشانند و در گهواره می گذارند یا به گریه هایش واکنش نشان می دهند. کودکی که پس از تولد در سال های اول زندگی کاملاً به دیگران وابسته است، با افزایش سن، اتکای او به دیگران کاهش می یابد؛ اما این نیاز همچنان پابرجاست و کودک بدون ارتباط با سایر افراد جامعه قادر به ادامه زندگی نیست و با گذشت زمان روابط کودک با سایر افراد جامعه گسترش می یابد و با تنوع اجتماعی بیشتری آشنا می شود و به نوعی اجتماعی می شود (کینگری^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). گروسک و دیویدوف^۲ (۲۰۲۱) در تعریفی بیان می کنند که فرآیند اجتماعی شدن به روش هایی اشاره دارد که در آن اعضای جدید یک گروه توسط اعضای قدیمی تر و باتجربه تر برای یادگیری ارزش ها، نگرش ها و رفتارهای مناسب گروه کمک می کنند.

در زمینه پژوهش های مرتبط با اجتماعی شدن کودکان، کسب مهارت های اجتماعی^۳ یکی از موضوعاتی است که از دیر باز مورد توجه محققان و برنامه ریزان آموزشی بوده است (هنریک^۴، ۲۰۱۶). در متون پژوهشی، مهارت های اجتماعی به عنوان رفتارهای قابل قبول و آموخته شده اجتماعی که منجر به برقراری ارتباط با دیگران و بهبود کیفیت زندگی می شود، تعریف می شود (کینگری و همکاران، ۲۰۲۰). در تعریفی دیگر، دمورا و گرهارت^۵ (۲۰۲۱) مهارت های اجتماعی را به عنوان مجموعه ای از رفتارها در تعاملات اجتماعی تعریف می کنند که می تواند به طور مثبت به روابط بین همسالان کمک کند و منجر به توسعه رابطه ای شود که با توجه به یک زمینه خاص رضایت بخش است. محققان معتقدند که هیجان های کودکان در دوره پیش دبستانی به سرعت رشد می کند و این درک از هیجان ها به کودکان خردسال کمک می کند تا بینش بیشتری نسبت به حالات روانی دیگران داشته باشند و رفتار خود را در موقعیت های عاطفی تنظیم کنند (اورانگی^۶ و همکاران، ۲۰۱۹ و آیزنبرگ^۷، ۲۰۲۰). یکی از مهم ترین وظایف خانواده، اجتماعی کردن فرزندان است، از این رو محققان بر این باورند که خانواده اولین بافت مؤثر در رشد و به ویژه رشد اجتماعی کودکان است (برونفنبرنر و موریس^۸، ۲۰۰۶؛ مک نیل و زمن^۹، ۲۰۲۱ و دنهام و همکاران^{۱۰}، ۲۰۲۰).

نظریه سیستم های بوم شناختی^{۱۱} رشد انسانی برونفنبرنر و موریس (۲۰۰۶) زمینه های مؤثر بر اجتماعی شدن کودک را نشان می دهد که در آن کودک مهارت های اجتماعی را نیز دریافت می کند. برونفنبرنر در نظریه تجدیدنظر شده خود به نام مدل زیست بوم شناختی^{۱۲} بر فرآیندهای مجاور مانند تعامل والد-کودک تأکید ویژه ای دارد، بنابراین، مطالعه حاضر با پیروی از دیدگاه سیستمی و مدل زیست بوم شناختی برونفنبرنر و موریس (۲۰۰۶)، سعی در بررسی فرآیندهای مجاور از جمله تعامل والدین و فرزند در موقعیت های عاطفی به عنوان عوامل مؤثر در مهارت های اجتماعی کودکان دارد.

بر اساس نظریه زیست بوم شناختی رشد انسان فرآیندهای مجاور مانند موتورهای رشد عمل می کنند، اما نیرویی که آن ها را به حرکت درمی آورد از منابعی حاصل می شود که به دنیای تجربی^{۱۳} فرد تعلق دارد و تحقیقات نشان می دهد که این نیروها عمدتاً در خانواده قرار و شامل والدین به عنوان اصلی ترین مراقبان و منابع پشتیبانی هیجانی و عاطفی فرزندان خود می شوند (برونفنبرنر و ایوانز، ۲۰۰۰). ماهیت فرآیندهای مجاور و ارتباط آن با رشد انسانی در این ایده بیان می شود که کودک برای رشد فکری، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی، نیاز به مشارکت در فعالیت های به تدریج پیچیده تر شونده دارد که به طور منظم و طی ارتباطی عاطفی، محکم، متقابل و بلندمدت با یک یا چند نفر که متعهد به بهزیستی و رشد کودک است، رخ می دهد (برونفنبرنر و موریس، ۲۰۰۶). اجتماعی شدن کودک به لحاظ هیجانی نیز یکی از موضوعاتی است که اخیراً توجه بسیاری از محققین را به خود جلب کرده و موجب تحقیقات بسیاری تحت عنوان اجتماعی سازی

1.Kingery

2.Grusec

3.social skills

4.Henriques

5.de Moura, Gerhardt

6.Omaghi

7. Eisenberg

8. Morris

9. McNeil, & Zeman

10. Denham

11. ecological systems

12. bioecological model

13. experiential world

هیجانی (ES)^۱ شده است (مک نیل و زمن^۲، ۲۰۲۱؛ آیزنبرگ، ۲۰۲۰؛ گودلسکی^۳ و همکاران، ۲۰۲۰؛ دنهام^۴ و همکاران، ۲۰۲۰؛ والنته^۵ و همکاران، ۲۰۲۰ و شریفی اردانی و خرمایی، ۱۴۰۱).

در ES، والدین می‌توانند با شناسایی و درک هیجان‌های کودکان، بحث در مورد اهمیت هیجان‌ها، الگوبرداری از رفتارهای هیجانی، ازجمله بیان و تنظیم هیجان‌ها و تنظیم جو عاطفی خانواده، به اجتماعی شدن هیجانی کودکان کمک کنند (آیزنبرگ، ۲۰۲۰). ES برای بسیاری از پیامدهای رشدی کودکان مهم است، زیرا هیجان‌ها بخشی از بافت روابط بین فردی روزانه و زندگی اجتماعی است و اجتماعی شدن هیجانی شرایط مناسبی را برای تعامل مناسب با همسالان، تنظیم هیجانی و ابراز احساسات در موقعیت‌های اجتماعی پویا و متغیر فراهم می‌کند و منجر به شایستگی اجتماعی و عاطفی در کودک می‌شود (آیزنبرگ، ۲۰۲۰ و کوآی و همکاران، ۲۰۲۰؛ مک نیل و زمان، ۲۰۲۱؛ دنهام و همکاران، ۲۰۲۰؛ ترکمن ملابری و شیخ اسلامی، ۱۳۹۷؛ شمسی هوجقان و همکاران، ۱۳۹۹ و شریفی اردانی و خرمایی، ۱۴۰۱).

فابز^۶ و همکاران (۱۹۹۰) شش سبک واکنش والدین به هیجانات منفی فرزندان (CCNE)^۷ را معرفی کردند، این سبک‌ها شامل سبک‌های واکنش متمرکز بر مسئله^۸ (PFR)؛ واکنش متمرکز بر هیجانات^۹ (EF)؛ واکنش تشویق ابراز هیجان^{۱۰} (EE)؛ واکنش به حداقل رساندن (کمینه‌سازی)^{۱۱} (MR)؛ واکنش پریشانی (DR) و واکنش‌های تنبیهی^{۱۲} (PR) است. سبک‌های CCNE والدین در حوزه رفتارهای اجتماعی سازی هیجانی^{۱۳} (ESBs) قرار دارند که هدایت‌کننده جامعه‌پذیری هیجانی کودکان در نظر گرفته می‌شود (آیزنبرگ^{۱۴} و همکاران، ۱۹۹۸؛ به نقل شریفی اردانی و خرمایی، ۱۴۰۱). در همین راستا هاژال و پالی (۲۰۲۰) نیز در پژوهش خود نشان دادند که تنظیم هیجان والدین نیز به دلیل میزان مشارکت آن‌ها در حل فصل مشکلات هیجانی و رفتاری دوران کودکی، از اهمیت بالایی برخوردار است. تنظیم هیجان شامل همه راهبردهای آگاهانه و ناخودآگاهی که فرد برای افزایش، حفظ یا کاهش یک یا چند جزء از یک پاسخ هیجانی استفاده می‌کند (گراس، ۲۰۰۱؛ به نقل از بونفورد و همکاران، ۲۰۲۰). هاژال و پالی (۲۰۲۰) بر این باورند که تقویت تنظیم هیجانی والدین می‌تواند منجر به ارتقای رشد هیجانی کودک و همچنین اجتماعی شدن کودک شود. با توجه به پیشینه‌های پژوهش به نظر می‌رسد خودتنظیمی هیجانی نیز نقش مهمی در CCNE دارد؛ بنابراین فهم روابط ساختاری بین این متغیرها می‌تواند نقش مهمی در فهم چگونگی شکل‌گیری CCNE داشته باشد که در نهایت منجر به اجتماعی شدن هیجانی فرزندان می‌گردد و منبع مهمی برای رشد مهارت اجتماعی فرزندان باشد.

در پژوهش حاضر گروه مورد مطالعه والدین بودند که به عنوان نزدیک‌ترین و فوری‌ترین زمینه به کودک در حال رشد شناخته می‌شوند (برونفبرنر و موریس، ۲۰۰۶). بر اساس رویکردهای سیستمی و فرایندی به رشد کودک و فرزند پروری ویژگی‌های والدین از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر رشد کودک به لحاظ اجتماعی است، چرا که ویژگی‌های والدین بر شرایط خانواده که به لحاظ بوم‌شناختی فوری‌ترین زمینه برای کودک است، تأثیر می‌گذارد (برونفن برونر و موریس، ۲۰۰۶؛ مک نیل و زمن، ۲۰۲۱ و دنهام و همکاران، ۲۰۲۰). رفتارها و ویژگی‌های والدین در موقعیت‌های اجتماعی که هیجان‌هایی فرزندان بروز می‌کند حائز اهمیت هستند که هم می‌تواند دربرگیرنده ویژگی‌های هیجانی والدین مثل نظم بخشی هیجانی که توسط محققانی نیز مورد تأکید قرار گرفته (هاژال و پالی، ۲۰۲) و هم شیوه‌های اجتماعی سازی هیجانی والدین باشد که محققان بر آن تأکید دارند (مک نیل و زمن، ۲۰۲۱؛ آیزنبرگ، ۲۰۲۰؛ گودلسکی و همکاران، ۲۰۲۰؛ والنته و همکاران، ۲۰۲۰ و شریفی اردانی و خرمایی، ۱۴۰۱). با توجه به پیشینه‌های پژوهش به نظر می‌رسد تنظیم هیجان بتواند در موقعیت‌های دشوار هیجانی هم به طور غیر مستقیم و با واسطه تغییر در شیوه‌های برخورد والدین با هیجان‌های منفی فرزندان زمینه

1. emotional socialization (ES)

2. McNeil & Zeman

3. Godleski

4. Denham

5. Valiente

6. Fabes

7. parents' coping styles with children's negative emotions (CCNE)

8. problem-focused reaction (PFR)

9. emotion-focused reaction (EFR)

10. expressive encouragement (EE)

11. minimization reactions (MR)

12. punitive reactions (PR)

13. emotion socialization behaviors (ESBs)

14. Cumberland & Spinrad

رابطه تنظیم هیجانی والدین و مهارت اجتماعی فرزندان با توجه به نقش واسطه ای شیوه برخورد والدین با هیجان های منفی فرزندان
The relationship between parents' emotional regulation and children's social skills, considering the mediating role ...

اجتماعی شدن و و رشد مهارت اجتماعی فرزندان را فراهم آورد. بنابراین هدف پژوهش حاضر، تعیین نقش واسطه ای شیوه برخورد والدین با هیجان های منفی فرزندان در رابطه تنظیم هیجانی والدین و مهارت اجتماعی فرزندان بود.

روش

این پژوهش به لحاظ هدف بنیادین و به لحاظ روش توصیفی - همبستگی به روش تحلیل معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش شامل تمام والدین دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ بودند. تعداد کل دانش آموزان مقطع ابتدایی در نواحی دوگانه شهر یزد در حدود ۸۳۰۰۰ نفر بودند. از این جامعه بنابر نظر کلانین^۱ (۲۰۱۵) مبنی بر انتخاب حجم نمونه بر اساس ۱۰ تا ۲۰ نفر در ازای هر پارامتر، نمونه ای به حجم ۳۰۰ مشارکت کننده به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب گردید. ملاک ورود به پژوهش تحصیلات حداقل دیپلم برای والدین بود و ملاک خروج نیز نداشتن توانایی و انگیزه لازم جهت تکمیل پرسشنامه به طور دقیق و کامل بود. از این تعداد ۲۸۶ نفر از والدین پرسشنامه ها را تکمیل کردند. پرسشنامه ها به صورت آنلاین طراحی گردیدی و از طریق شبکه های مجازی در دسترس در اختیار والدین قرار گرفت و همچنین به منظور رعایت ضوابط اخلاقی پژوهش علاوه بر راهنمایی های لازم که در دستورالعمل پرسشنامه ها ارائه شد، به والدین اطمینان داده شد که اطلاعات فقط در راستای اهداف پژوهش و بدون ذکر مشخصات هویتی مورد استفاده قرار می گیرد، مشارکت کنندگان فرم رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش را نیز تکمیل کردند. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS نسخه ۲۳ و همچنین جهت انجام معادلات ساختاری از نرم افزار SmartPLS3 استفاده شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه مهارت های اجتماعی گرشام و الیوت (SSRS) (نسخه والدین): این پرسشنامه توسط گرشام و الیوت (۱۹۹۰) تهیه و اعتبار سنجی شد و دارای ۳۶ گویه و ۴ مؤلفه است. مؤلفه های این پرسشنامه شامل مؤلفه های همکاری، جرات مندی، خود کنترلی و مسئولیت پذیری است. این پرسشنامه در مقیاس لیکرت ۳ درجه ای (۰ هرگز، ۱ گاهی اوقات و ۲ اغلب) نمره گذاری می شود. گرشام و الیوت (۱۹۸۹) پایایی مؤلفه های این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ بین ۰/۷۰ تا ۰/۹۵ گزارش کردند. در پژوهشی دیگر گرشام^۲ و همکاران (۲۰۱۱) که پرسشنامه مهارت اجتماعی و خرده مقیاس های آن با شاخص مشکلات رفتاری^۴ دارای همبستگی منفی (۰/۴۵ تا -۰/۷۴)، پرسشنامه مشکلات درونی سازی شده^۵ (۰/۲۶ تا -۰/۷۲) و با پرسشنامه مشکلات برون سازی شده^۶ (۰/۳۶ تا -۰/۸۴) است که نشان دهنده روایی واگرا و این پرسشنامه و خرده مقیاس هایش رابطه ای مثبت با مقیاس های کنترل خود (۰/۴۱) تا (۰/۶۹)، اشتیاق^۷ (۰/۲۸ تا ۰/۷۱) و همدلی^۸ (۰/۳۲ تا ۰/۵۷) را نشان داد که روایی همگرا این مقیاس را نشان می دهد. شریفی اردانی و خرمایی (۱۴۰۱) جهت استفاده از این ابزار در پژوهش خود تحلیل عامل تأییدی به روش PLS-SEM انجام دادند که شاخص های برازش مدل در سطح قابل قبولی قرار داشت (SRMR = ۰/۰۸۴ و NFI = ۰/۶۱) و پایایی به روش همسانی درونی صورت گرفت که آلفای کرونباخ ۰/۹۰ برای نمره کل پرسشنامه محاسبه شد و این شاخص برای مؤلفه های همکاری ۰/۸۳، جرات ورزی ۰/۷۵، مسئولیت پذیری ۰/۷۱ و خود کنترلی ۰/۸۰ محاسبه گردید. در پژوهش حاضر نیز جهت بررسی روایی تحلیل عامل تأییدی صورت گرفت و نتایج نشان داد تمام مؤلفه های این پرسشنامه دارای بار عاملی قابل قبول هستند و مدل نهایی به لحاظ شاخص های برازش در سطح قابل قبول قرار دارد (SRMR = ۰/۰۸۱ و NFI = ۰/۷۳). مقدار آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۷ محاسبه شد و این شاخص برای مؤلفه های همکاری ۰/۷۹، جرات ورزی ۰/۷۴، مسئولیت پذیری ۰/۷۳ و خود کنترلی ۰/۸۲ محاسبه گردید.

1. Kline
2. social skills rating system (SSRS)
3. Gresham
4. Problem behaviors
5. Internalizing
6. Externalizing
7. Self-control
8. Engagement
9. Empathy

مقیاس مشکلات در نظم‌بخشی هیجانی گراتز و روئمر (۲۰۰۴) (DERS):^۱ این مقیاس که توسط گراتز و روئمر (۲۰۰۴) تهیه و اعتبار یابی شد دارای ۳۶ گویه است و در یک طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (۱ کاملاً مخالفم تا ۵ کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. گراتز و روئمر (۲۰۰۴) در تحلیل عامل اکتشافی به روش مؤلفه‌های اصلی نشان داند DERS دارای شش مؤلفه است که ۵۵/۶۸ درصد واریانس کل مقیاس را تبیین می‌کنند. این مقیاس دارای مؤلفه‌های عدم پذیرش پاسخ‌های هیجانی، مشکل در اشتغال به رفتار هدفمند، مشکل در کنترل تکانه، عدم آگاهی هیجانی، دسترسی محدود به راهبردهای نظم‌بخشی هیجانی و عدم وضوح هیجانی است. این محققان پایایی مؤلفه‌های این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای نمره کل ۰/۹۳ و برای مؤلفه‌ها به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۸۹، ۰/۸۶، ۰/۸۵، ۰/۸۸، ۰/۸۴، گزارش کردند. روایی و اعتبار این مقیاس توسط خان‌زاده و همکاران (۱۳۹۱) در جامعه ایرانی مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش ساختار عاملی این مقیاس شش عامل را نشان داد که با پژوهش گراتز و روئمر (۲۰۰۴) هماهنگ بود. این پژوهش ضرایب آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس‌های این پرسشنامه را بین ۰/۸۶ تا ۰/۸۸ گزارش داده‌اند. ضریب پایایی باز آزمایی پس از یک هفته باز آزمایی، برای این زیر مقیاس‌ها بین ۰/۷۹ تا ۰/۹۱ را نشان داد. در پژوهش حاضر نیز نتایج تحلیل عامل تأییدی نشان داد تمام مؤلفه‌های این مقیاس دارای بار عاملی قابل قبول هستند و مدل نهایی به لحاظ شاخص‌های برازش در سطح قابل قبول قرار دارد ($SRMR = 0/08$) و ($NFI = 0/85$). مقدار پایایی با روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۷ محاسبه شد و این شاخص برای مؤلفه‌های پذیرش ۰/۷۳، رفتار هدفمند ۰/۸۱، کنترل تکانه ۰/۷۶ و آگاهی هیجانی ۰/۶۳ و راهبرد ۰/۸۲ و وضوح هیجانی ۰/۶۴ محاسبه گردید.

مقیاس شیوه‌های برخورد با هیجانات منفی کودکان (CCNES):^۲ این مقیاس که توسط فابز و همکاران (۱۹۹۰) تهیه و اعتبار سنجی شده است، از ۱۲ سناریوی فرضی از شرایط اجتماعی که فرزندان در آن‌ها دچار هیجان‌های منفی و پریشانی می‌شوند، تشکیل شده است و در این موقعیت‌ها ۶ سبک CCNE مورد ارزیابی قرار می‌دهد که شامل CCNE مسئله محور، هیجان محور، تشویق ابراز هیجان، کمینه ساز، تنبیهی و پریشانی است. این مقیاس در یک طیف لیکرت ۷ درجه‌ای (۱ بسیار بعید تا ۷ بسیار محتمل) نمره‌گذاری می‌شود. فابز و همکاران (۲۰۰۲)، آلفای کرونباخ برای این ۶ سبک CCNE را بین ۰/۶۹ تا ۰/۸۵ محاسبه کرده‌اند و همچنین در پژوهش آنان روایی محتوایی CCNES از لحاظ نظری با سایر مقیاس‌های مشابه دیگر سازگار و همگرا بود. شریفی اردانی و خرمایی (۱۴۰۱) جهت استفاده از این ابزار در پژوهش خود روایی این مقیاس را با استفاده از تحلیل عامل روی ۴۱۹ نفر از والدین مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحلیل عاملی در پژوهش شریفی اردانی و خرمایی (۱۴۰۱) نشان داد در مؤلفه تشویق ابراز هیجان گویه شماره ۳۲، مؤلفه واکنش‌های تنبیهی گویه‌های شماره (۱، ۱۸ و ۳۵) سبک واکنش پریشانی گویه شماره ۷ و همچنین در مؤلفه سبک به حداقل رساندن (کمینه ساز) گویه شماره ۳۶ دارای بار عاملی کمتر از ملاک ۰/۴۰ است که باید از تحلیل حذف شود. با اصلاح گویه‌های دارای بار عاملی ضعیف نتایج تحلیل عاملی در سطح اول نشان دهنده وجود شش مؤلفه با بار عاملی بالا تر ۰/۴۰ بود که مطابق با شش مؤلفه پژوهش فابز و همکاران (۱۹۹۰) بود و در تحلیل عامل سطح دوم نیز این ۶ مؤلفه را در دو مؤلفه کلی تر CCNE حمایتی با بار عاملی (۰/۸۸) و CCNE غیر حمایتی با بار عاملی (۰/۷۲) قرار گرفتند. شاخص‌های برازش مدل در سطح قابل قبولی قرار داشت ($SRMR = 0/089$ و $NFI = 0/68$) و پایایی به روش آلفای کرونباخ برای CCNE مسئله محور ۰/۷۲؛ متمرکز هیجانات ۰/۶۷؛ تشویق ابراز هیجان ۰/۶۳؛ کمینه‌سازی ۰/۶۲؛ تنبیهی ۰/۶۶ و برای پریشانی ۰/۶۲ محاسبه شد و همچنین میزان آلفای کرونباخ برای کل CCNES برابر با ۰/۷۷ بود. نتایج تحلیل عامل تأییدی در پژوهش حاضر نیز نشان داد تمام مؤلفه‌های این مقیاس دارای بار عاملی قابل قبول هستند و شاخص‌های برازش نیز در سطح قابل قبول قرار دارد ($SRMR = 0/076$ و $NFI = 0/86$). پایایی به روش آلفای کرونباخ برای CCNE مسئله محور ۰/۸۶؛ متمرکز هیجانات ۰/۷۱؛ تشویق ابراز هیجان ۰/۶۵؛ کمینه‌سازی ۰/۶۲؛ تنبیهی ۰/۷۶ و پریشانی ۰/۶۱ محاسبه شد و همچنین آلفای کرونباخ برای CCNE حمایتی ۰/۷۹ و CCNE غیر حمایتی ۰/۷۶ محاسبه گردید.

یافته‌ها

والدین شرکت‌کننده در پژوهش حاضر شامل ۲۸۶ نفر بودند که از ۲۲۴ نفر (۷۸ درصد) مادر و ۶۲ نفر (۲۱ درصد) پدر تشکیل شدند. میانگین سنی مادران ۳۸/۸۰ (۶/۹۴) سال و میانگین سنی پدران ۴۰/۱۳ (۶/۲۴) سال بود. میانگین سنی فرزندان نیز برابر با ۸/۵۲ (۲/۵۲)

1 Difficulties in Emotion Regulation Scale (DERS)

2. Coping With Children's Negative Emotions Scale (CCNES)

رابطه تنظیم هیجانی والدین و مهارت اجتماعی فرزندان با توجه به نقش واسطه ای شیوه برخورد والدین با هیجان های منفی فرزندان
The relationship between parents' emotional regulation and children's social skills, considering the mediating role ...

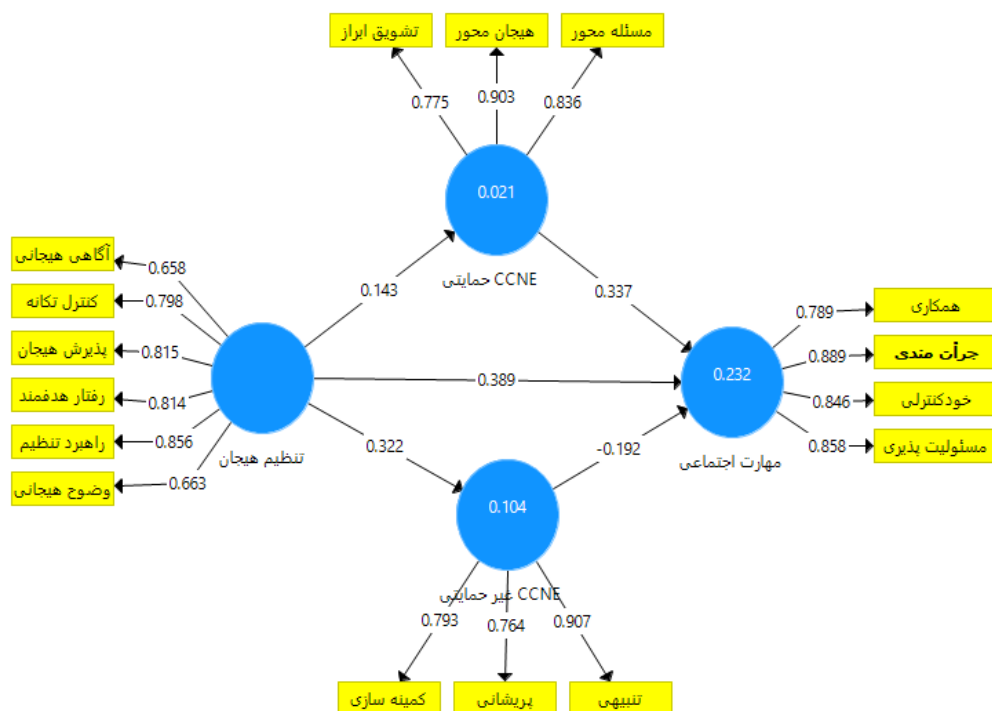
بود. در پژوهش حاضر اطلاعات آمار توصیفی شامل شاخص های تمایل مرکزی و پراکندگی است. در جدول ۱ ماتریس همبستگی و شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش آمده است.

جدول ۱. ماتریس همبستگی و شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
تنبیهی	۱																			
کمینه سازی	۰/۶۰**	۱																		
پیشانی	۰/۵۶**	۰/۳۸**	۱																	
کل غیر حمایتی	۰/۸۲**	۰/۷۴**	۰/۸۴**	۱																
مسئله مدار	۰/۲۵**	۰/۴۶**	۰/۰۹	۰/۲۴**	۱															
هیجان مدار	۰/۳۵**	۰/۵۶**	۰/۱۷**	۰/۳۴**	۰/۶۰**	۱														
تشویق ابراز	۰/۲۸**	۰/۴۰**	۰/۳۱**	۰/۳۴**	۰/۴۸**	۰/۶۰**	۱													
کل حمایتی	۰/۳۱**	۰/۵۴**	۰/۲۰**	۰/۳۳**	۰/۸۸**	۰/۸۱**	۰/۷۵**	۱												
پذیرش	۰/۳۷**	۰/۲۰**	۰/۲۹**	۰/۳۴**	۰/۰۴	۰/۰۷	۰/۰۵	۰/۰۱	۱											
رفتار هدفمند	۰/۲۶**	۰/۱۳*	۰/۲۰**	۰/۲۲**	۰/۰۵	۰/۱۵**	۰/۱۳*	۰/۱۲*	۰/۵۷**	۱										
کنترل تکانه	۰/۲۶**	۰/۰۹	۰/۲۰**	۰/۲۲**	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۰۵	۰/۷۳**	۰/۶۳**	۱									
وضوح هیجانی	۰/۲۸**	۰/۱۴*	۰/۳۰**	۰/۳۱**	۰/۰۷	۰/۰۴	۰/۰۳	۰/۰۵	۰/۵۳**	۰/۵۷**	۰/۵۵**	۱								
راهبرد	۰/۳۲**	۰/۱۵*	۰/۳۲**	۰/۳۲**	۰/۰۷	۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۶۷**	۰/۷۰**	۰/۷۰**	۰/۵۷**	۱							
آگاهی هیجانی	۰/۰۹	۰/۱۸**	۰/۰۱	۰/۰۶	۰/۳۴**	۰/۳۳**	۰/۱۶**	۰/۳۳**	۰/۳۴**	۰/۳۷**	۰/۲۹**	۰/۱۴*	۰/۴۰**	۱						
کل تنظیم هیجان	۰/۳۴**	۰/۲۰**	۰/۲۷**	۰/۳۱**	۰/۰۳	۰/۱۴*	۰/۰۹	۰/۰۸	۰/۸۵**	۰/۷۹**	۰/۸۱**	۰/۶۹**	۰/۸۷**	۰/۶۰**	۱					
همکاری	۰/۱۳*	۰/۲۱**	۰/۰۹	۰/۱۴*	۰/۲۴**	۰/۲۴**	۰/۲۲**	۰/۲۸**	۰/۱۳*	۰/۱۶**	۰/۱۳*	۰/۱۸**	۰/۱۷**	۰/۲۸**	۰/۲۵**	۱				
جرات مندی	۰/۰۲	۰/۱۵**	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۲۷**	۰/۳۱**	۰/۱۴*	۰/۳۳**	۰/۰۹	۰/۲۵**	۰/۱۴*	۰/۰۴	۰/۱۷**	۰/۵۳**	۰/۲۸**	۰/۶۴**	۱			
مسئولیت پذیری	۰/۰۱	۰/۰۹	۰/۰۴	۰/۰۲	۰/۱۸**	۰/۱۹**	۰/۰۸	۰/۲۰**	۰/۱۵*	۰/۲۳**	۰/۱۷**	۰/۰۹	۰/۱۹**	۰/۴۳**	۰/۲۹**	۰/۵۳**	۰/۷۲**	۱		
خود کنترلی	۰/۰۶	۰/۱۸**	۰/۰۷	۰/۰۱	۰/۲۴**	۰/۲۵**	۰/۱۴*	۰/۲۷**	۰/۱۲*	۰/۲۳**	۰/۱۵*	۰/۱۱	۰/۲۰**	۰/۵۳**	۰/۳۱**	۰/۵۶**	۰/۶۱**	۰/۶۶**	۱	
کل مهارت اجتماعی	۰/۰۷	۰/۱۹**	۰/۰۴	۰/۰۳	۰/۳۸**	۰/۳۰**	۰/۱۸**	۰/۳۳**	۰/۱۴*	۰/۲۶**	۰/۱۸**	۰/۱۲*	۰/۲۱**	۰/۵۵**	۰/۳۳**	۰/۸۰**	۰/۸۹**	۰/۸۴**	۰/۸۵**	۱
میانگین	۱۹/۳۹	۲۰/۶۳	۱۶/۰۲	۴۲/۵۲	۲۱/۷۵	۱۷/۴۴	۱۶/۸۹	۶۰/۴۶	۲۰/۶۲	۱۵/۴۳	۱۴/۹۶	۸/۶۰	۲۰/۶۱	۲۵/۸۶	۱۰۸/۸۹	۱۰/۵۳	۱۲/۶۰	۷/۸۳	۴۲/۰۷	۱۹/۳۹
انحراف استاندارد	۵/۷۲	۵/۴۴	۵/۶۲	۱۱/۵۹	۵/۵۴	۵/۵۴	۵/۵۲	۱۵/۵۴	۵/۷۳	۳/۸۶	۴/۱۰	۲/۸۹	۴/۸۵	۵/۱۸	۲۰/۸۱	۳/۴۴	۴/۰۵	۲/۸۰	۱۲/۰۶	۵/۷۲
کجی	-۰/۳۷	-۰/۷۷	-۰/۷۰	-۰/۸۵	-۰/۴۸	-۰/۳۲	-۰/۳۱	-۰/۵۶	-۰/۳۴	-۰/۰۳	-۰/۱۳	-۰/۰۳	-۰/۱۴	-۰/۴۵	-۰/۲۲	-۰/۲۵	-۰/۵۵	-۰/۰۳۵	-۰/۳۶	-۰/۳۷
کشیدگی	۰/۱۸	۰/۸۰	۰/۷۱	۰/۳۳	۰/۸۶	۰/۷۳	۰/۶۱	۰/۶۲	۰/۳۰	۰/۱۷	۰/۱۱	-۰/۳۲	۰/۶۰	۰/۸۰	۰/۷۴	۰/۹۱	۰/۹۹	۰/۸۹	۰/۷۸	۰/۱۸

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

ماتریس همبستگی رابطه بین متغیر های پژوهش را نشان می دهد و با توجه به آن می توان گفت که بین متغیر های پژوهش در اکثر موارد در سطح ۰/۰۵ و ۰/۰۱ همبستگی معنی دار وجود دارد. همچنین در جدول ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرها قابل مشاهده هستند. نتایج نشان می دهد میزان کجی/کشیدگی در زیر سطح ± 1 هستند که نشان دهنده قابل قبول بودن توزیع داده ها است. در پژوهش حاضر نتایج شاخص VIF برای تمام متغیرهای آشکار در سطح ($VIF > 3$) است که نشان دهنده عدم وجود هم خطی است (سرستد، رینگل و هایر، ۲۰۲۲). نتایج خروجی مدل معادلات ساختاری در شکل ۱ قابل مشاهده است.

شکل (۱) مدل ساختاری پژوهش

شاخص‌های برازش مدل قبل از اصلاح مدل ($SRMR = 0.094$ و $NFI = 0.58$) و بعد از اصلاح مدل ($SRMR = 0.089$ و $NFI = 0.61$) است که نشان‌دهنده بهبود شاخص‌ها بعد از اصلاح مدل است. یافته‌های مربوط به اثرات مستقیم و اثرات کل در جدول ۲ خلاصه شده است.

جدول ۲. برآوردهای ضرایب اثر مستقیم و اثرات کل

اثرات کل			اثرات مستقیم			جهت مسیرها
P	T	β	P	T	β	
0.003	2.95	0.37	0.001	3.75	0.39	تنظیم هیجان -> مهارت اجتماعی
0.30	1.04	0.14	0.30	1.04	0.14	تنظیم هیجان -> CCNE حمایتی
0.004	2.85	0.32	0.004	2.85	0.32	تنظیم هیجان -> CCNE غیر حمایتی
0.001	5.10	0.33	0.001	5.10	0.33	CCNE حمایتی -> مهارت اجتماعی
0.001	2.25	-0.19	0.001	2.25	-0.19	CCNE غیر حمایتی -> مهارت اجتماعی

نتایج جدول ۲ نشان‌دهنده آن است که مسیر مستقیم تنظیم هیجان والدین به مهارت اجتماعی فرزندان به طور مثبت معنی‌دار است ($p = 0.001$, $\beta = 0.39$). مسیر تنظیم هیجانی به CCNE حمایتی در والدین معنی‌دار نیست ($p > 0.05$). مسیر تنظیم هیجانی به CCNE غیر حمایتی در والدین معنی‌دار است ($p = 0.004$, $\beta = 0.32$). یافته همچنین نشان داد مسیر مستقیم CCNE حمایتی به مهارت اجتماعی ($p = 0.001$, $\beta = 0.33$) به طور مثبت معنی‌دار است. یافته همچنین نشان داد مسیر مستقیم CCNE غیر حمایتی به مهارت اجتماعی ($p = 0.001$, $\beta = -0.19$) به طور منفی معنی‌دار است. یافته‌های مربوط به اثرات غیرمستقیم در جدول ۳ خلاصه شده است.

رابطه تنظیم هیجانی والدین و مهارت اجتماعی فرزندان با توجه به نقش واسطه ای شیوه برخورد والدین با هیجان های منفی فرزندان
The relationship between parents' emotional regulation and children's social skills, considering the mediating role ...

جدول ۳. برآوردهای ضرایب اثرات غیرمستقیم

اثرات غیرمستقیم			جهت مسیرها
P	T	β	
۰/۷۹	۰/۲۶	۰/۰۱	تنظیم هیجان- < CCNE حمایتی -> مهارت اجتماعی
۰/۰۳	۲/۱۰	-۰/۰۷	تنظیم هیجان- < CCNE غیر حمایتی -> مهارت اجتماعی

نتایج جدول ۳ نشان داد که مسیر غیرمستقیم تنظیم هیجان به مهارت اجتماعی با توجه به نقش واسطه ای CCNE غیر حمایتی ($\beta = -0.07, p = 0.03$) به طور منفی معنی دار است. مسیر غیرمستقیم تنظیم هیجان به مهارت اجتماعی با توجه به نقش واسطه ای CCNE حمایتی معنی دار نیست ($p > 0.05$).

جدول ۴ شاخص های بررسی مدل اندازه گیری و برازش مدل را نشان می دهد. شاخص های روایی و پایایی معیارهای ضریب آلفای کرونباخ، ضریب داپلون-گولداشتین ρ_A و پایایی ترکیبی (CR)^۱ گزارش شد که همه از ملاک ۰/۷۰ بالاتر هستند. اعتبار همگرا با استفاده از میانگین واریانس استخراج شده (AVE)^۲ استفاده شد که AVE نیز از ملاک ۰/۵۰ بالاتر است و مورد تأیید است.

جدول ۴- بارهای عاملی و شاخص های روایی و پایایی و کیفیت متغیرهای پژوهش

شاخص های ارزیابی		میانگین شاخص های روایی و پایایی		میانگین شاخص های کیفیت مدل		شاخص های برازش	
آلفای کرونباخ	ρ_A	CR	AVE	R ²	CV Com	CV Red	SRMR
۰/۸۲	۰/۸۵	۰/۸۸	۰/۶۷	۰/۱۱	۰/۴۲	۰/۰۶	۰/۰۸۹
۰/۷۰	۰/۷۰	۰/۷۰	۰/۵۰	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۱۰

شاخص های روایی متقاطع (CvCom)^۳ و شاخص افزونگی (CV Red)^۴ و ضریب تعیین R² گزارش شد که مقدار ۰/۱۵، ۰/۰۲ و ۰/۳۵ برای این سه شاخص به ترتیب میزان کیفیت کم، متوسط و زیاد را برای مدل اندازه گیری ارائه می دهند. با توجه به میانگین CvCom برابر ۰/۴۲ و میانگین CV Red برابر ۰/۰۶ می توان کیفیت قابل قبول را مدل ارزیابی نمود. میانگین R² تعدیل شده برای متغیرهای مدل برابر ۰/۱۱ با دست آمد که نشان دهنده قابل توجه بودن اثر متغیرها در مدل هستند. شاخص برازش SRMR مدل در بعد از اصلاح مدل در سطح قابل قبول ۰/۱۰ قرار گرفت، اما در شاخص NFI مدل بعد از اصلاح به آستانه مطلوب ۰/۹۰ مورد نظر نرسیده است.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش واسطه ای شیوه برخورد والدین با هیجان های منفی فرزندان در رابطه بین تنظیم هیجانی با مهارت اجتماعی فرزندان انجام شد. یافته های پژوهش نشان داد که تنظیم هیجان والدین رابطه مثبت با مهارت اجتماعی فرزندان دارد. این یافته پژوهش همسو با یافته های شیخ عطار و همکاران (۱۳۹۷) و در پژوهش های لاتین نیز با پژوهش های هاژل و پالی (۲۰۲۰) و واترس و همکاران (۲۰۲۰) همسو است. در تبیین این یافته باید گفت تنظیم هیجانی والدین می تواند از طریق ایجاد فضای تربیتی حمایت کننده منجر به ایجاد مهارت اجتماعی در فرزندان گردد. والدین ممکن است هیجانات خود را تنظیم کنند تا در رفتارهای اجتماعی سازی هیجانات بهینه شرکت کنند؛ بنابراین، تنظیم هیجان والدین نه تنها با مدل سازی استراتژی های تنظیم هیجان برای کودکان، بلکه با تأثیر بر کیفیت رفتارهای اجتماعی سازی هیجانات والدین در جامعه پذیری هیجانات نیز نقش دارد. دانشمندان در حوزه فرزند پروری بر این باورند رفتارهای

1. composite reliability (CR)

2. average variance extracted (AVE)

3. Construct Crossvalidated Communalities

4. Construct Crossvalidated Redundancy

اجتماعی سازی هیجانی والدین هدایت کننده جامعه پذیری هیجانی کودکان است (آیزنبرگ، کامرلند و اسپینراد، ۱۹۹۸). در همین راستا هاژال و پالی (۲۰۲۰) نیز بر این باورند که تقویت تنظیم هیجانی والدین می تواند منجر به ارتقای رشد هیجانی کودک شود؛ لذا به نظر می رسد تنظیم هیجان والدین نقش مهم و مؤثری در اجتماعی شدن فرزندان دارد؛ اما برخلاف نظر محققانی چون واترس و همکاران (۲۰۲۰) و گودلسکی و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش حاضر یافته نشان داد تنظیم هیجان والدین تبیین کننده CCNE غیر حمایتی است، اما تبیین کننده CCNE حمایتی در والدین معنی دار نیست. این یافته قابل توجه است که چرا تنظیم هیجانی والدین رابطه ای مثبت با CCNE غیر حمایتی دارد. در تبیین چرایی این یافته می توان گفت تنظیم هیجانی در بافت فرزند پروری می تواند از طریق ایجاد فضای به لحاظ هیجانی سازگارانه و منعطف منجر الگوسازی جهت رشد مهارت اجتماعی در فرزند گردد اما همان طور که نتایج پژوهش حاضر نشان داد این امر لزوماً نمی تواند تعیین کننده رفتار والدین در موقعیت های دشوار هیجانی باشد به طوری که هاژال و پالی (۲۰۲۰) بر این باورند که تنظیم هیجانات والدین بر رفتار آن ها تأثیر می گذارد، اما لزوماً تعیین کننده رفتار آن ها در موقعیت های گوناگون نیست.

یافته همچنین نشان داد CCNE حمایتی والدین رابطه مثبت و معنی داری با مهارت اجتماعی دارد و CCNE غیر حمایتی والدین رابطه منفی و معنی داری مهارت اجتماعی فرزندان است. این یافته توسط پژوهش های که به نقش اجتماعی سازی هیجانی والدین در رشد و اجتماعی شدن کودکان تأکید دارند، پشتیبانی می شود (آیزنبرگ، ۲۰۲۰ و کوآی و همکاران، ۲۰۲۰؛ مک نیل و زمان، ۲۰۲۱؛ دهنام و همکاران، ۲۰۲۰؛ ترکمن ملایری و شیخ اسلامی، ۱۳۹۷ و شمسی هوجقان و همکاران، ۱۳۹۹) همان طور که در نظریه های اجتماعی سازی هیجان آیزنبرگ و همکاران (۱۹۹۸) بیان شد نحوه برخورد والدین با هیجانات فرزندان نقش مهمی در اجتماعی شدن و سازگاری اجتماعی فرزندان دارد. اگر والدین فرزندان را بیش از حد حفاظت کنند، کودکان فرصت ها و زمینه های لازم برای ایجاد مهارت های هیجانی را از دست می دهند. والدینی که در مورد هیجانات با فرزندان خود گفتگو می کنند، فرزندان دارند که درک بهتری از نحوه ابراز هیجانات دارند. از آنجایی که هیجانات بخشی از بافت روابط روزمره زندگی اجتماعی کودکان است، اجتماعی سازی هیجانی والدین، می تواند منجر به درک فرزندان از روابط سازنده، تنظیم هیجان و ابراز هیجان در موقعیت های اجتماعی شود. همان طور که برخی از پژوهش ها نیز نشان دادند هنگامی که والدین درگیر رویه های مثبت فرزند پروری و اجتماعی سازی هیجانات هستند، فرزندان قادر به تنظیم هیجانات خود بوده و این منجر به افزایش شایستگی اجتماعی و مهارت های اجتماعی در آن ها می شوند (مکدوول و همکاران، ۲۰۰۲).

وقتی والدین با روشی سازگارانه با فرزندان خود در موقعیت های دشوار هیجانی برخورد می کنند این فرصت را برای فرزندان ایجاد می کنند که بیشتر روی مسئله متمرکز شوند (مسئله محور) و یا حتی آگاهی بیشتر نسبت به هیجان خود به دست آورند (هیجان محور) و هیجان خود را به شکل درستی ابراز کنند (تشویق ابراز) و از این ابراز هیجانی دچار اضطراب نشوند. این موارد همه در کنار یکدیگر می توانند منجر به توانمند شدن فرزندان در مقابل شرایط استرس زا در محیط اجتماعی و در تعامل با دیگر افراد به ویژه دوستان و همسالان شود. البته نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که روش های برخورد غیر حمایتی همچون تنبیه و پریشانی و کمینه سازی در موقعیت های استرس آور اجتماعی نیز می تواند منجر کاهش مهارت اجتماعی در فرزندان بشود، باید گفت سبک تنبیهی در پژوهش حاضر به محروم سازی کودک اشاره دارد و سبک پریشانی نیز به پریشانی والدین از رفتار فرزند اشاره دارد و کمینه سازی نیز به حداقل رساندن اهمیت موقعیت دشوار هیجانی است و به نظر می رسد که این سبک های برخورد با هیجانات فرزندان مانعی برای رشد مهارت اجتماعی در فرزندان شود.

یافته ها نشان داد که مسیر غیرمستقیم تنظیم هیجان به مهارت اجتماعی با توجه به نقش واسطه ای CCNE غیر حمایتی به طور منفی معنی دار است و با توجه به نقش واسطه ای CCNE حمایتی غیر معنی دار است. این یافته با پژوهش های شیخ عطار و همکاران (۱۳۹۷) و واترس و همکاران (۲۰۲۰) و هاژال و پالی (۲۰۲۰) نا همسو است در تبیین این یافته باید گفت تنظیم هیجانی والدین می تواند از طریق ایجاد فضای تربیتی حمایت کننده منجر به مهارت اجتماعی در فرزندان گردد، اما برخی از محققان چون هاژال و پالی (۲۰۲۰) بیان می کنند که تنظیم هیجان والدین می تواند روی رفتار آن ها موثر باشد اما لزوماً تعیین کننده آن در موقعیت های گوناگون نیست. از سویی به نظر می رسد که تنظیم هیجان والدین وقتی همراه با CCNE غیر حمایتی در برخورد با هیجانات منفی در موقعیت های اجتماعی همراه شود کاهنده مهارت اجتماعی در فرزندان است.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد مهارت اجتماعی فرزندان می تواند تحت تأثیر تنظیم هیجانی والدین و همچنین CCNE قرار گیرد. نتایج نشان داد CCNE حمایتی می تواند منجر به افزایش مهارت اجتماعی در فرزندان گردد و تنظیم هیجانی والدین وقتی همراه با

رابطه تنظیم هیجانی والدین و مهارت اجتماعی فرزندان با توجه به نقش واسطه ای شیوه برخورد والدین با هیجان‌های منفی فرزندان
The relationship between parents' emotional regulation and children's social skills, considering the mediating role ...

CCNE غیر حمایتی در والدین می‌تواند منجر به کاهش مهارت اجتماعی در فرزندان شود. نتایج پژوهش حاضر تلویحات تربیتی در حوزه فرزند پروری برای والدین و مشاوران دارد که می‌توان به نقش مهم تنظیم هیجان و همچنین CCNE اشاره کرد. پژوهش حاضر نیز دارای محدودیت‌هایی بود که می‌توان به ابزارهای پژوهش به ویژه پرسشنامه مهارت اجتماعی فرزندان اشاره کرد که توسط والدین ارزیابی می‌شود و این می‌تواند سوگیری ایجاد کند؛ لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده از ابزارهای استفاده شود که سوگیری در ارزیابی مهارت اجتماعی فرزندان را کاهش دهد مثلاً توسط فردی دیگر غیر از والدین مانند مربی این ارزیابی صورت گیرد. با توجه به این که در پژوهش حاضر متغیر مهارت اجتماعی در فرزندان مورد توجه قرار گرفت پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده پژوهشگران مشکلات رفتاری و اجتماعی نیز مانند پرخاشگری و نافرمانی را مورد توجه قرار دهند تا اثرات متغیرهای تنظیم هیجانی والدین و همچنین CCNE بر نیم رخ‌های پایین مهارت اجتماعی کودکان نیز مشخص گردد. پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند که از تمامی مدیران مدارس معلمان و والدین دانش آموزان محترم ساکن شهر یزد که صمیمانه در انجام این پژوهش همکاری کردند، نهایت سپاس و قدردانی را به عمل آورد.

منابع

- ترکمن ملایری، م. و شیخ‌الاسلامی، ر. (۱۳۹۸). همدلی و رفتارهای جامعه پسند: نقش واسطه‌ای هیجان‌های اخلاقی، فصلنامه روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی، ۱۵(۵۹)، ۲۶۱-۲۷۲. https://jip.stb.iau.ir/article_666070.html?lang=fa
- خان‌زاده، م.، سعیدیان، م.، حسین‌چاری، م. و ادیسی، ف. (۱۳۹۱). ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس دشواری در نظم‌بخشی هیجانی، نشریه بین‌المللی علوم رفتاری، ۶(۱)، ۸۷-۹۶. http://www.behavsci.ir/article_67768_01a5f82ae30d4cbf3dd322fd6618c7eb.pdf
- شریفی اردانی، ع. و خرمائی، ف. (۱۴۰۱). رابطه سرمایه اجتماعی و فرهنگی والدین با مهارت‌های اجتماعی فرزندان: نقش واسطه‌ای سبک‌های والدین در برخورد با هیجانات منفی کودکان، فصلنامه پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، ۱۱(۴۵)، ۱۲۱-۱۴۲. doi: 10.22034/spr.2022.313182.1697
- شریفی اردانی، ع. و خرمائی، ف. (۱۴۰۱). مهارت‌های اجتماعی فرزندان بر اساس سرمایه اجتماعی خانواده با توجه به نقش واسطه‌ای منش‌های اخلاقی والدین. رویش روان‌شناسی، ۱۱ (۲): ۷۰-۵۹. <http://frooyesh.ir/article-1-3211-fa.html>
- شمسی هوجقان، م.، بحرینی، م.، روانی پور، م. و باقر زاده، ر. (۱۳۹۹). بررسی ارتباط سبک‌های فرزند پروری مادران با مهارت‌های اجتماعی کودکان دبستانی، نشریه روان پرستاری، ۸(۵)، ۹۷-۱۰۷. <http://ijpn.ir/article-1-1632-fa.html>
- شیخ عطار، ز.، حسینی، ف. و گلستانه، م. (۱۳۹۷). بررسی مقایسه‌ای نقش خود کارآمدی مادرانه و فرا هیجان مادر بر تنظیم هیجانی کودکان دارا و فاقد پدر در مقطع سنی ۸ تا ۱۱ سال. مطالعات زن و خانواده، ۶(۱)، ۱۰۹-۱۳۱. doi: 10.22051/jwfs.2017.12736.1291
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. In W. Damon (Series Ed.) & R. M. Lerner (Vol. Ed.), *Handbook of child psychology: Theoretical model of human development* (pp. 793-828). New York, NY: John Wiley. <https://psycnet.apa.org/record/2006-08774-014>
- Bunford, N., Dawson, A. E., Evans, S. W., Ray, A. R., Langberg, J. M., Owens, J. S., ... & Allan, D. M. (2020). The difficulties in emotion regulation scale-parent report: A psychometric investigation examining adolescents with and without ADHD. *Assessment*, 27(5), 921-940. <https://doi.org/10.1177/1073191118792307>
- Cui, L., Criss, M. M., Ratliff, E., Wu, Z., Houlberg, B. J., Silk, J. S., & Morris, A. S. (2020). Longitudinal links between maternal and peer emotion socialization and adolescent girls' socioemotional adjustment. *Developmental Psychology*, 56(3), 595-607. <https://doi.org/10.1037/dev0000861>
- De Moura, T. C., & Gerhardt, B. C. (2021). Social Skills. *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science*, 7756-7758. https://doi.org/10.1007/978-3-319-19650-3_2539
- Denham, S. A. Ferrier, D. E. & Bassett, H. H. (2020). Preschool teachers' socialization of emotion knowledge: Considering socioeconomic Risk. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 69(3), 101-160. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2020.101160>
- Eisenberg, N. (2020). Findings, issues, and new directions for research on emotion socialization. *Developmental Psychology*, 56(3), 664-670. <https://doi.org/10.1037/dev0000906>
- Fabes, R. A., Poulin, R. E., Eisenberg, N., & Madden-Derdich, D. A. (2002). The coping with children's negative emotions scale (CCNES): Psychometric properties and relations with children's emotional competence. *Marriage and Family Review*, 34, 285-310. https://doi.org/10.1300/J002v34n03_05
- Fabes, R.A., Eisenberg, N., & Bernzweig, J. (1990). The coping with children's negative emotions scale: Procedures and scoring. Available from authors. Arizona State University. <https://www.public.asu.edu/~sparky00/fabes/cnesall.pdf>

- Godleski, S. A., Eiden, R. D., Shisler, S., & Livingston, J. A. (2020). Parent socialization of emotion in a high-risk sample. *Developmental Psychology*, 56(3), 489–502. <https://doi.org/10.1037/dev0000793>
- Gratz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26, 41-54. <https://doi.org/10.1023/B:JOBA.0000007455.08539.94>
- Gresham, F. M., & Elliott, S. N. (1990). *Social skills rating system: manual*. Circle Pines, MN: American Guidance. <https://doi.org/10.1177/073428299201000215>
- Gresham, F. M., Elliott, S. N., Vance, M. J., & Cook, C. R. (2011). Comparability of the Social Skills Rating System to the Social Skills Improvement System: Content and psychometric comparisons across elementary and secondary age levels. *School Psychology Quarterly*, 26(1), 27–44. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0022662>
- Grusec, J. E., & Davidov, M. (2021). *Socializing children*. Cambridge University Press. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1017/9781108920780>
- Sarstedt, M., Ringle, C.M., Hair, J.F. (2022). Partial Least Squares Structural Equation Modeling. In: Homburg, C., Klarmann, M., Vomberg, A. (eds) *Handbook of Market Research*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-57413-4_15
- Hajal, N. J., & Paley, B. (2020). Parental emotion and emotion regulation: A critical target of study for research and intervention to promote child emotion socialization. *Developmental Psychology*, 56(3), 403–417. <https://doi.org/10.1037/dev0000864>
- Kamper-DeMarco, K. E., Shankman, J., Fearey, E., Lawrence, H. R., & Schwartz-Mette, R. A. (2020). Linking social skills and adjustment. *Social Skills Across the Life Span*, 47–66. <http://dx.doi.org/10.1016/B978-0-12-817752-5.00003-2>
- Kingery, J. N., Erdley, C. A., & Scarpulla, E. (2020). Developing social skills. In *Social Skills Across the Life Span*, 25–45. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-817752-5.00002-0>
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practices of structural equation modeling (Forth Eds.)*. NewYork: Guilford.
- McDowell, D. J., Kim, M., O'Neil, R., & Parke, R. D. (2002). Children's emotional regulation and social competence in middle childhood: The role of maternal and paternal interactive style. *Marriage & Family Review*, 34(3), 345–364. https://doi.org/10.1300/J002v34n03_07
- McNeil, D. & Zeman, J. (2021). Adolescents' reluctance to express emotions: relations to parent emotion socialization. *Journal of Child Family Study*, 30(1), 107–120. <https://doi.org/10.1007/s10826-020-01861-8>
- Ornaghi, V., Agliati, A., Pepe, A., & Gabola, P. (2020). Patterns of Association between Early Childhood Teachers' Emotion Socialization Styles, Emotion Beliefs and Mind-Mindedness. *Early education and development*, 31(1), 47–65. <https://doi.org/10.1080/10409289.2019.1627805>
- Valiente, C., Swanson, J., DeLay, D., Fraser, A. M., & Parker, J. H. (2020). Emotion-related socialization in the classroom: Considering the roles of teachers, peers, and the classroom context. *Developmental Psychology*, 56(3), 578–594. <https://doi.org/10.1037/dev0000863>
- Waters, S. F., Karnilowicz, H. R., West, T. V., & Mendes, W. B. (2020). Keep it to yourself? Parent emotion suppression influences physiological linkage and interaction behavior. *Journal of Family Psychology*, 34(7), 784. <https://doi.org/10.1037/fam0000664>

رابطه تنظیم هیجانی والدین و مهارت اجتماعی فرزندان با توجه به نقش واسطه ای شیوه برخورد والدین با هیجان‌های منفی فرزندان
The relationship between parents' emotional regulation and children's social skills, considering the mediating role ...